

Wpływ napięcia mięśni żwaczowych na barwę głosu i artykulację samogłosek

Jagoda Bloch

Ważnym czynnikiem fizjologicznym wywołującym wiele komplikacji zdrowotnych, a także mającym wpływ na barwę głosu i artykulację samogłosek jest nadmierne napięcie mięśni w pracy stawów skroniowo-żuchwowych. Skurcze mięśni żwaczowych prowadzą do osłabienia działania mięśni podniebienia miękkiego, co przejawia się w nosowej barwie głosu. Ta sama dysfunkcja mięśni żwaczowych jest przyczyną napięcia mięśni wargowych i w konsekwencji spłaszczenia artykulacji samogłosek, a to z kolei częstokroć powoduje zakłócenia komunikacyjne.

W wielu zawodach (np. dziennikarskim) głos jest narzędziem pracy, co oznacza, że dbanie o higienę narządów mowy oraz precyzję artykulacyjną (popularnie nazywaną dykcją) należą do zawodowych wymogów. Nadmierne napięcie mięśni w pracy stawów skroniowo-żuchwowych jest związane ze zmianami cywilizacyjnymi, m.in. z przyspieszeniem tempa życia, brakiem czasu na właściwe przygotowanie się

do profesjonalnego mówienia i troski o prawidłowe funkcjonowanie mięśni. Dlatego w wypowiedziach wielu dziennikarzy słyszymy nosowe brzmienie głosu oraz błędy dykcyjne (np. zamiast „prezydent” widz słyszy „przyzydent”). Artykuł jest poświęcony przejawom zakłóceń komunikacyjnych wynikających z niewłaściwej pracy mięśni żwaczowych twarzy. Materiały ilustrujące to coraz powszechniejsze zjawisko pochodzą z nagrań telewizyjnych serwisów informacyjnych TVN24, Polsat News, TVP Info, TVP1.

Nosowe zabarwienie głosu spowodowane nadmiernym napięciem mięśni żwaczowych

W bogatej literaturze¹ poświęconej powstawaniu głosu dokładnie zostały opisane działanie krtani, wpływ rezonatorów i rola właściwego oddychania w tworzeniu dźwięków mowy. Brzmienie głosu może zostać zmienione przez nadmierne napięcie mięśni żwaczowych – głos

¹ Są to m.in. pozycje: A. Mityrniewicz-Modrzejewska, *Fizjologia i patologia głosu, słuchu i mowy*, Warszawa 1963; A. Mityrniewicz-Modrzejewska, *Akustyka psychofizjologiczna w medycynie*, Warszawa 1974; M. Zalesska-Kręcicka, T. Kręcicki, E. Wierzbicka, *Głos i jego zaburzenia. Zagadnienia higieny i emisji głosu*, Wrocław 2004; *Foniatria kliniczna*, red. A. Pruszczyk, Warszawa 1992; B. Toczyńska, *Głośno i wyraźnie. 9 lekcji dobrego mówienia*, Gdańsk 2007; M. Walczak-Deleżyńska, *Aby język giętki... Wybór ćwiczeń artykulacyjnych od J. Tennera do B. Toczyńskiej*, Wrocław 2004.

nabiera wówczas nosowej barwy. Do najczęstszych przyczyn napięcia mięśni zalicza się stres. Brak możliwości prawidłowego odpoczynku, często wręcz brak snu, powtarzający się pośpiech, z jakim są wykonywane codzienne czynności, nie tylko związane z pracą zawodową, ale także życiem prywatnym, powodują zaciskanie się mięśni żuchwy i szczęki górnej. Inną przyczyną, pośrednio związaną z pośpiechem cywilizacyjnym, jest coraz szybsze tempo mówienia, w którym nie ma czasu na luźne otwarcie żuchwy i swobodną mowę. Dlatego ich mięśnie przestają być używane i gromadzi się w nich coraz więcej napięć. Kolejną przyczyną nosowej barwy głosu, związaną z napięciem mięśni żwaczowych, może być ekspresja mówiącego. Dotyczy to sytuacji, w których nadawcy nie angażują się w przekaz treści, mówią od niechcienia, bardziej do siebie niż do odbiorców. Ta ostatnia przyczyna jest trudna do zdiagnozowania, bazuje głównie na wrażeniu, jakie mówca wywiera na odbiorcach.

Zilustrowaniu przykładów nosowego zabarwienia głosu, spowodowanego opisanymi powyżej przyczynami, posłużą fragmenty serwisów informacyjnych. U czytających pojawia się nosowa barwa głosu, której w wielu wypadkach towarzyszy napięcie mięśni mimicznych.

1. TVN 24, Igor Sokołowski

„Kraków pożegnał Sławomira Mrożka. Autor „Tanga” i „Emigrantów” został *śmiertelnie* odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski²”.

Nosowa barwa głosu dziennikarza może mieć związek z próbą wyeksponowania powagi³, jaką należy zachować podczas przekazywania informacji o czyjejs śmierci. Wiadomości towa-

rzyszy niewielki ruch warg oraz usztywnienie żuchwy spowodowane napięciem mięśni w stanie skroniowo-żuchwowym.

W kolejnym przykładzie obok nosowej barwy głosu występuje także przedłużanie brzmienia przyimków, tzw. embolofrazje.

2. TVN 24, Igor Sokołowski

„I wracamy do kraju. Hello Kity i kucyki Pony zakazane w szkole. W katolickiej podstawówce w (yy) Poznaniu wprowadzono zakaz przynoszenia gadżetów z bohaterami tych bajek. Nauczyciele tłumaczyli uczniom, że postacie z kreskówek mają związek z (y/e) satanizmem i okultyzmem⁴”.

W tym przykładzie również można rozważać wpływ emocji na sposób mówienia dziennikarza. Wydaje się, że próba przekazania ironicznego dystansu do treści informacji mogła spowodować przedłużenie brzmienia przyimków w, z⁵.

Napięcie mięśni żwaczowych często prowadzi do napięcia warg, z czym mamy do czynienia w następnym przykładzie.

3. Polsat News, Ewa Gajewska

„Ambasady Francji, Wielkiej Brytanii, Niemiec i (t) USA w Jemenie pozostaną zamknięte. Sta(y)ny Zjednoczone wystosowały ostrzeżenie przed zwiększonym zagrożeniem terrorystycznym ze strony Al-Kaidy. Z powodu grózb uznawanych za realne Stany Zjednoczone zamknęły 19 swoich ambasad i konsulatów na Bliskim Wschodzie i w Afryce Północnej. W poniedziałek Norwegia zamknęła swoje ambasady w Arabii Saudyjskiej i Jordanii⁶”.

Oprócz nosowej barwy głosu, wynikającej z silnego napięcia mięśni żwaczowych, mamy także do czynienia ze zmianą brzmienia samogłosek. Ulegają one skróceniu i spłaszczeniu,

² Sokołowski, *Dzień na żywo*, TVN24, 21.09.2013 r.

³ Ankiętę dotyczącą wrażenia wywieranego przez dziennikarzy przeprowadziłam na grupie 80 studentów Instytutu Dziennikarstwa UW oraz 40 studentów Akademii Teatralnej w październiku 2013 r.

⁴ I. Sokołowski, *Dzień na żywo*, dz. cyt.

⁵ Badania własne.

⁶ E. Gajewska, *Nowy Dzień z Polsat News*, Polsat News, 6.08.2013 r.

do czego w dużym stopniu przyczynia się napięcie mięśni w stawie skroniowo-żuchwowym oraz napięcie warg, które przejawia się silnym ściąganiem kąćców, tworząc „dzióbek”.

W następnym przykładzie występuje napięcie mięśni żwaczowych oraz mięśni gardła, w wyniku czego dochodzi do silnego spłaszczenia głosu, które może być odebrane przez odbiorców jako infantylność brzmienia⁷.

4. Polsat News, Dorota Rojek

„Katastrofa promu pasażerskiego u wybrzeży Filipin. Jednostka zatonała po kolizji ze statkiem handlowym. Zginęło co najmniej 30 osób, ponad 170 wciąż uważa się za zaginione. Straż przybrzeżna uratowała ponad 600 ludzi. Wrak statku przeszukują pletwonurkowie⁸”.

W powyższym przykładzie nosowej barwie głosu towarzyszą nieruchome wargi oraz brak ruchu żuchwy, na co wpływ ma właśnie silne napięcie w stawie skroniowo-żuchwowym.

5. Polsat News, Bartosz Kurek

„A teraz wracamy do gigantycznej bójki, do której doszło wczoraj w Gdyni. Anna Gonja jest na miejscu, Aniu, mówiliśmy o co najmniej kilkudziesięciu osobach, które brały udział w tym wydarzeniu. Wspominałaś też o trzech, które zatrzymano, jeśli dobrze pamiętam. Co dalej? Jakie będą dalsze kroki?”

Ten przykład odnosi się do wrażenia, jakie mówiący wywiera na odbiorcach. To wrażenie może być określone jako manieryczny sposób mówienia¹⁰. Nosowa barwa głosu oraz płaskie samogłoski mogą być spowodowane m.in. osłabioną pracą mięśni stawu skroniowo-żuchwowego, mięśni gardła i podniebienia miękkiego.

Dysfunkcje mięśni żwaczowych mają duży wpływ na barwę głosu oraz monotonię mówienia. Napięcie tych mięśni bywa tak silne, że pacjenci w czasie diagnozy (oraz terapii) w momencie ruchu odwodzenia żuchwy mają objawy akustyczne w postaci trzasków¹¹.

Zmiany w artykulacji samogłosek spowodowane nadmiernym napięciem mięśni

Dysfunkcja mięśni żwaczowych, oprócz nosowego zabarwienia głosu, przyczynia się także do zmian w artykulacji samogłosek. Dzieje się tak pod wpływem napięcia mięśni w stawie skroniowo-żuchwowym oraz przenoszenia stanu napięcia na wargi, policzki i język. Zniekształceniu ulegają przede wszystkim samogłoski, które stają się płaskie, krótkie, niezrozumiałe, ale także spółgłoski są artykułowane zbyt lekko, niemal spastycznie.

1. TVN24, Katarzyna Zdanowicz

„Dwuletnia dziewczynka z Zabrze trafiła do szpitala po zjedzeniu amfetaminy. Narkotyki zostawił w pokoju partner matki dziecka. Teraz odpowie za posiadanie narkotyków i narażenie dziewczynki na niebezpieczeństwo¹²”.

Napięcie mięśni żwaczowych powoduje bezwład w pracy warg, policzków i języka, sprawia, że przekaz staje się monotony i mało zrozumiały. W następnym przykładzie napięcie mięśni prowadzi do niezrozumienia, nie wiadomo, co dziennikarka mówi: *ta sobota* czy *to sobota*?

2. TVN24, Katarzyna Zdanowicz

Ta, to sobota na żywo i kolejny serwis informacyjny, Katarzyna Zdanowicz¹³”.

⁷ Badania własne.

⁸ D. Rojek, *Nowy Dzień z Polsat News*, Polsat News, 17.08.2013 r.

⁹ Badania własne.

¹⁰ P.H. Dupas, *Dysfunkcja czaszkowo-żuchwowa. Od diagnozy po szynę zgryzową*, tłum. A. Bańkowska-Afshartchi, Warszawa 2009, s. 43.

¹¹ Tamże.

¹² K. Zdanowicz, *Dzień na żywo*, TVN24, 17.08.2013 r.

¹³ Tamże.

Przyczyną takiego niezrozumiałego sposobu mówienia jest właśnie brak luzu w stawie skroniowo-żuchwowym.

W kolejnych dwóch przykładach również mamy do czynienia z osłabieniem pracy narządów mowy, skutkującym zmianami w artykulacji samogłosek, a w następstwie – także spółgłosek.

3. TVN24, Igor Sokołowski

„A teraz czas na najnowsze informacje w sprawie (E)giptu, ale zaczynamy od Libii. Potężny wybuch uszkodził budynek egipskiego konsulatu w Benghazi. Na razie nie ma informacji o ofiarach i rannych. Z kolei w kairskim meczecie Al Fath doszło do strzelaniny między przebywającymi tam zwolennikami obalonego prez(y)denta Mohammeda Mursiego a siłami bezpieczeństwa. Tak podaje agencja Reutersa, powołując się na świadków¹⁴”.

Napięcia mięśni żwaczowych powodują, że wyrazistość mowy dziennikarzy jest niewielka. Skrócenie lub spłaszczenie artykulacji samogłosek zwykle pociąga za sobą brak wyrazistości spółgłosek oraz monotonię brzmienia.

4. TVP1, Aleksander Dzieciołowski

„Bolt nie wykluczał, że na 200 metrów znów przesunie granice wyobraźni, że złamie 19 sekund. Był to plan na wyrost, Jamajczyk wygrał w czasie 19,66, najlepszym w tym roku na świecie. Rezultat świetny, ale dla Bolta to zaledwie jego 9. wynik w karierze. Fantastyczne widowisko stworzyły skoczkinie wzwyż. Po raz pierwszy w tej konkurencji mieliśmy w finale dwie zawodniczki i o mały włos po raz pierwszy w historii mieliśmy medal. Justyna Kasprzycka ustanowiła rekord życiowy, metr dziewięćdziesiąt siedem, zaliczyła tę wysokość w trzeciej próbie. Gdyby zrobiła to w pierwszej, byłby brąz¹⁵”.

Oznaki napięć w obrębie aparatu mowy występują u wielu dziennikarzy, zarówno tych, którzy dopiero rozpoczęli pracę w mediach, jak i tych, którzy mają dłuższy staż.

5. TVP Info, Iwona Kutyna

1. „Jest siódma, zapraszam na serwis. W kościele akademickim św. Anny zakończyła się msza inauguracyjna 33 (trzydziestoł trzeciół) warszawską(oł) akademicką(oł) pielgrzymkę metropolitalną. Około 3 tysięcy pielgrzymów do Częstochowy ma dotrzeć 14 sierpnia¹⁶”.

2. „W Szczecinie rusza proces w sprawie nieprawidłowości w ZUS-ie. Na ławie oskarżonych zasiądzie między innymi były prezes tej instytucji, Sylwester R. Prokuratura zarzuca mu przyjmowanie od podwładnych i kontrahentów korzyści majątkowych¹⁷”.

W obu przykładach nieruchome wargi oraz niewielkie ruchy żuchwy w czasie czytania skutkują silnie skróconymi samogłoskami oraz zmianą artykulacji nosowej samogłoski *q*, którą dziennikarka wymawia jako *oł*. Brzmienie samogłoski nosowej nie jest bezpośrednio spowodowane napięciami mięśniowymi, lecz raczej brakiem kontroli słuchowej oraz niesprawnością narządów mowy. Brzmienie podkreślonych w przykładzie 2. samogłosek *o* w wyrazach *nieprawidłowości*, *oskarżonych*, *podwładnych* jest zbliżone do *u* – tak dźwięk został zniekształcony pod wpływem silnego napięcia w stawie skroniowo-żuchwowym.

6. Polsat News, Piotr Witwicki

Dziennikarz zamiast samogłoski nosowej *q* w wygłosie wymawia ją jako *om*. Takiemu sposobowi artykulacji towarzyszą często napięcia w stawie skroniowo-żuchwowym i ogólna niesprawność narządów mowy.

¹⁴ I. Sokołowski, *Dzień na żywo*, TVN24, 17.08.2013 r.

¹⁵ A. Dzieciołowski, *Wiadomości*, TVP1, 17.08.2013 r.

¹⁶ I. Kutyna, *Poranek Info*, TVP Info, 5.08.2013 r.

¹⁷ Tamże.

„Minęła 14, Piotr Witwicki, rozpoczynamy informacje w Polsat News. Awaria sieci trakcyjnej na trasie Pruszków–Warszawa–Włochy. Pociągi podmiejskie, które tamtędy jeżdż(om) maj(om) do godziny opóźnienia. Rzecznik linii kolejowych zapewnia, że usterka niedługo zostanie usunięta¹⁸”.

Napięciom mięśniowym często towarzyszy szybkie tempo mówienia, co sprzyja skróceniu brzmienia samogłosek. Silnie skrócone samogłoski występują w kolejnym przykładzie.

7. TVN24, Anna Seremak

„Po wczorajszych starciach w Kairze noc w tym kraju w większości miejsc minęła spokojnie. Protesty nie ominęły jednak nadmorskich kurortów. W Hurgadzie demonstrowało około 200 zwolenników wciąż przebywającego w areszcie byłego prezydenta Mursiego. Wielu z polskich turystów, którzy dziś wrócili z Egiptu opowiada, że nie czuło zagrożenia podczas wypoczynku. Nie wszyscy jednak w tej chwili zdecydowaliby się na powrót do tego kraju¹⁹”.

Brak ruchu w stawie skroniowo-żuchwowym oraz niestaranna dykcja jest także przyczyną redukcji w wymowie samogłosek. Dotyczy to połączeń dwóch wyrazów. Redukowana jest samogłoska kończąca wyraz (przykład 8.) lub rozpoczynająca wyraz (przykład 9.).

8. TVN24, Marta Kuligowska

„Nikt nie ucierpiał w pożarze szpitala chorób płuc w Orzeszu na Śląsku. Kamera termowizyjna pomogła strażakom ustalić jego źródło. Paliło się między poddaszem a 3 piętrem. Spłonął strop. Było bardzo silne zadymienie. Na szczęście nikomu nic się nie stało. Na czas pożaru strażacy ewakuowali jednak 22 pacjentów i 4 pracowników *szpital(a)_akcja* była trudna ze względu właśnie na dużo dymu. Utrudnia-

ło to między innymi lokalizację źródła pożaru, dlatego trzeba było użyć kamer termowizyjnych. W tej chwili trwa rozbiórka miejsca, które się paliło, by wykluczyć inne źródła ognia. Nie wiadomo dokładnie, co było przyczyną wybuchu ognia²⁰”.

9. TVN24, Marta Kuligowska

„Teraz przenosimy się do Krakowa. Tamtejsza prokuratura, mając w ręku przestępcę i dowody przestępstwa pobicia ze skutkiem śmiertelnym, wypuściła bandytę na wolność. Kiedy wreszcie chciała mu postawić zarzuty *po_(o)koło* 30 dniach, okazało się, że mężczyzna zniknął²¹”.

W obu przykładach redukcji samogłosek towarzyszy usztywnienie żuchwy, co pozwala domyślać się napięcia mięśni w stawie skroniowo-żuchwowym, będącego przyczyną nieprecyzyjnej artykulacji.

Napięcie mięśni zwuczowych bywa też, wprawdzie niebezpośrednią, lecz pośrednią przyczyną embolofrazji (tj. brudów językowych typu *yyy, eee*). Ograniczony ruch w stawie skroniowo-żuchwowym sprzyja powstawaniu niekontrolowanych wokaliz w postaci dźwięków poprzedzających wymowę wyrazów. Z takim przypadkiem mamy do czynienia w kolejnym przykładzie.

10. TVP Info, Waldemar Dolecki

„Ja mam informacje o pogodzie. Jak Państwo mogą się domyślać, będzie dzisiaj padać, ale też jest dobra wiadomość – z upływem dnia te opady będą coraz słabsze i powolutku pogoda zacznie się poprawiać. Ale przez najbliższe godziny takich intensywnych opadów możemy spodziewać się głównie nad Wielkopolską, nad Śląskiem, tam miejscami przez cały dzisiejszy dzień może spaść nawet powyżej 30 litrów

¹⁸ P. Witwicki, *Nowy Dzień z Polsat News*, Polsat News, 7.08.2013 r.

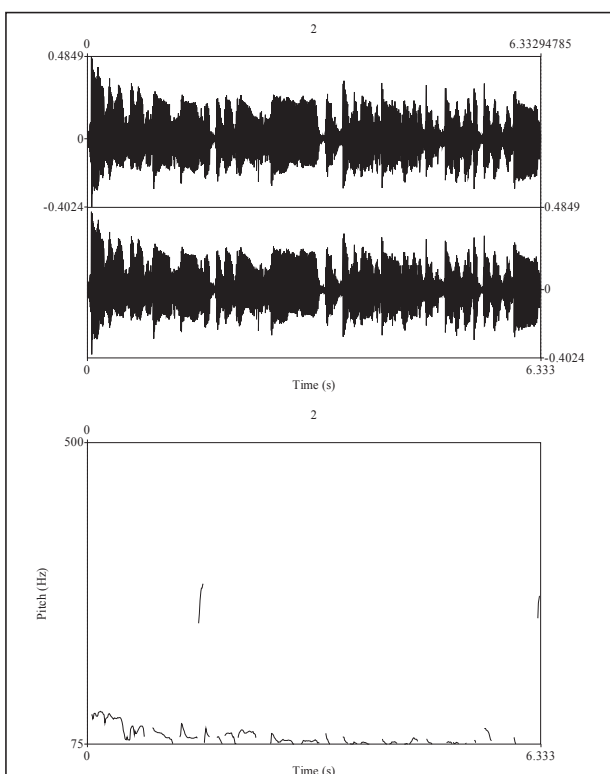
¹⁹ A. Seremak, *Wstajesz i wiesz*, TVN24, 18.08.2013 r.

²⁰ M. Kuligowska, *Wstajesz i wiesz*, TVN24, 6.06.2013 r.

²¹ Tamże.

wody na metr kwadratowy, spore opady także w całej części zachodniej aż do Wisły, trochę mniej tego deszczu powinno spaść w województwach wschodnich i w Małopolsce oraz na Podkarpaciu²²”.

Embolofrazje można zaobserwować w specjalnym programie stworzonym do analizy mowy²³. Wykres 1. jest zapisem fragmentu zdania: „Ja mam informacje o pogodzie. Jak Państwo mogą się domyślać, będzie dzisiaj padać”. Linia intonacyjna obrazuje embolofrazje licznie występujące pomiędzy wyrazami.

Wykres 1. Zapis słów: *Ja mam informacje o pogodzie. Jak Państwo mogą się domyślać, będzie dzisiaj padać.*

Embolofrazje mogą występować także w wersji krótszej, przypominającej wymowę popularnych ostatnio książek w nowej formie, czyli *e-booków*. Z taką wymową mamy do czynienia w kolejnym przykładzie.

11. TVP Info, Jarosław Kulczycki

„A jaka *e-pogoda* czeka *e-pielgrzymów* na trasie? A o tym już opowie nam Monika Andrzejczak, witam cię *e-Moniko*. Jak będzie?²⁴”.

Należy zaznaczyć, że – analogicznie do poprzedniego przykładu – napięcia mięśni w stawie skroniowo-żuchwowym tylko pośrednio przyczyniają się do takiej wymowy.

Wpływ napięcia mięśni żwaczowych na artykulację obserwujemy w wymowie wyrazów stanowiących połączenia przyimkowe, np. samogłoskę *a* z następującym po niej wyrazem rozpoczynającym się taką samą samogłoską, czyli też *a*.

12. TVP1, Leszek Krawczyk

„W czasach zimnej wojny obowiązywała doktryna Reagana, którą prezydent wyłożył w charakterystyczny dla siebie sposób „my wygrywamy, oni muszą przegrać”. Dziś świat nie jest już tak czarno-biały, *aaAmeryka* potrzebuje Rosji tak, jak Rosja potrzebuje Ameryki²⁵”.

By uzyskać czystość artykulacyjną, wystarczyłby delikatny ruch żuchwy wynikający z rozluźnienia w stawie skroniowo-żuchwowym.

Podobną sytuację można zaobserwować w wymowie połączeń przyimkowych, w których dziennikarze nie rozdzielają przyimków *w, z* od następujących po nich wyrazów, które rozpoczynają się samogłoskami. Oto przykłady takich realizacji...

²² W. Dolecki, *Poranek Info*, TVP Info, 26.06.2013 r.

²³ Jednym z wielu pakietów *software* służących do przeprowadzenia analizy dźwięków mowy jest program o nazwie PRAAT, którego autorami są Paul Boersman i David Weenink z Institute of Phonetics Sciences of the University of Amsterdam. Program ten jest cennym narzędziem do analizy sygnałów mowy. Zob. P. Boersman, D. Weenink, PRAAT 2001, <http://www.praat.org> [10.05.2012 r.].

²⁴ J. Kulczycki, *Poranek Info*, TVP Info, 5.08.2013 r.

²⁵ L. Krawczyk, *Wiadomości*, TVP1, 8.08.2013 r.

13. TVP1, Michał Siegieda

„Już teraz na poprawie w *innych (winnych)* krajach, Polska też może zyskać. Ekonomiści podpowiadają(*o!*), że to jest dobry czas na szukanie nowych rynków²⁶”.

14. TVN24, Marta Kuligowska

„Tragedia na mecie »Biegnij Warszawo«. Jeden z uczestników (*zuczestników*), młody mężczyzna, zasłabł, jednak mimo pomocy ratowników oraz uczestników biegu zmarł. Według organizatorów pomocy medycznej udzielono mu natychmiast. Innego zdania są świadkowie, którzy twierdzą, że na karetkę czekali co najmniej kilkanaście minut. Ich zdaniem ratownicy, którzy pomagali zawodnikowi, nie mieli żadnego sprzętu ani leków²⁷”.

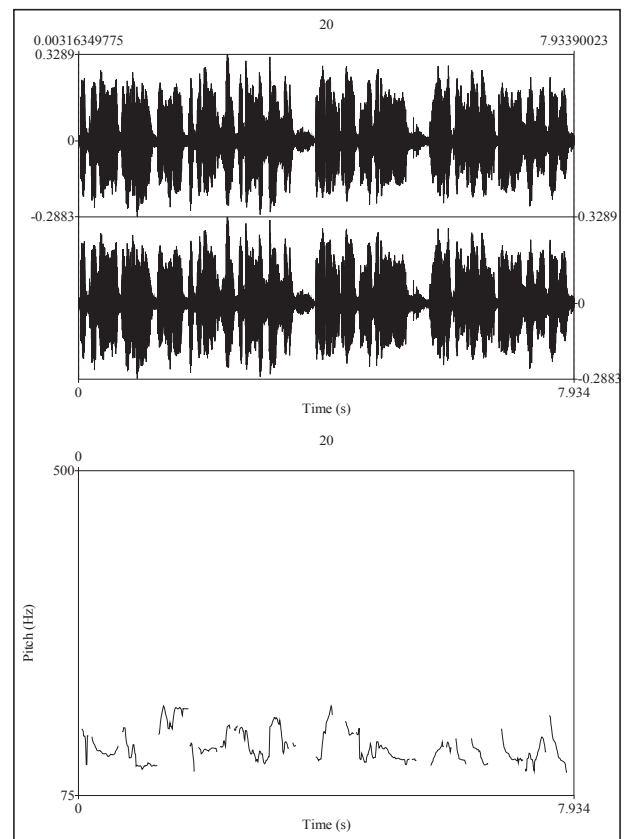
Napięcie mięśni żwaczowych prowadzi także do zakłóceń płynności mówienia. Mamy wówczas do czynienia z nielogiczną segmentacją tekstu, wypowiedź jest podzielona niemal na pojedyncze wyrazy, w których dodatkowo dochodzi do spłaszczenia samogłosek. Przyczyną tego zjawiska jest brak ruchu w stawie skroniowo-żuchwowym.

15. Polsat News, Paweł Sikora

„Do *mistrzost(w)* Europy koszykarzy zostały dwa tygodnie, a nasza reprezentacja gra coraz lepiej. Z kompletem *zwycięst(w)* wygrała turniej w belgijskiej Antwerpii. Najpierw pokonała Izrael, później pokonała gospodarzy, Belgów, wreszcie wygrała na zakończenie wczoraj z Włochami 82 do 79²⁸”.

Brak płynności mówienia można zaobserwować także na wykresie stworzonym w programie PRAAT. Duże przerwy w ciągłości linii intonacyjnej świadczą o urywanym sposobie mówienia dziennikarza. Wykres 2. ilustruje zapis fragmentu wypowiedzi: „Najpierw / pokonała / Izrael, / później / pokonała / gospodarzy, /

Belgów, / wreszcie / wygrała / na zakończenie / wczoraj / z Włochami / 82 / do / 79”.

Wykres 2. Zapis słów: *Najpierw pokonała Izrael, później pokonała gospodarzy, Belgów, wreszcie wygrała na zakończenie wczoraj z Włochami 82 do 79.*

Widoczne na wykresie duże przerwy w linii intonacyjnej oznaczają zbyt częste przerwy pomiędzy wyrazami, co jest związane z nieumiejętnością poprawnego frazowania przez dziennikarza. Dodatkowa trudność wynika z napięcia w stawie skroniowo-żuchwowym, choć należy zaznaczyć, że jest to pośrednia przyczyna takiego sposobu mówienia. Dysfunkcja mięśni żwaczowych, która występuje nie tylko w przypadku braku synchronizacji w funkcjonowaniu układu mięśniowo-kłykciowo-krażko-

²⁶ M. Siegieda, *Wiadomości*, TVP1, 8.08.2013 r.

²⁷ M. Kuligowska, *Wstajesz i wiesz*, TVN24, 7.10.2013 r.

²⁸ P. Sikora, *Nowy Dzień z Polsat News*, Polsat News, 20.08.2013 r.

wego, przyczynia się m.in. do bólów głowy²⁹, ma także ma duży wpływ na jakość wymowy.

Przedstawione przykłady świadczą o nosowej barwie głosu, zmianach w artykulacji samogłosek, a także o zakłóceniach płynności

mówienia. Zwrócenie uwagi na ten problem może się przyczynić do znaczącej poprawy wyrazistości, komfortu i brzmienia mowy. Jest to szczególnie ważne dla osób, które pracują głosem.

---

²⁹ P.H. Dupas, *Dysfunkcja czaszkowo-żuchwowa...*, dz. cyt., s. 23.